

ПАПИОНКА НА ТОЧКИ

(разказ)

Владо Трифонов

Тази вечер доцент Костадин Свиначков имаше премиера на своя книга. Присъстваха близки и роднини, млади репортерки с преждевременно остаряли лица, студенти от факултета, където преподаваше, както и неколцина от постоянните муфтаджии, които винаги надушваха къде ще има безплатно пиене.

Най-напред започнаха с това, че човек като него не е нужно да бъде представян, защото е добре известен на всички. После дойде ред на кратко резюме за смисъла и достойнството на творбата. Общо взето клишета, които биха стояли еднакво добре на всяка премиера, без значение какво се представя. Накрая дадох думата и на него.

Застана отпред, попица с пръстите на дясната си ръка папионката на точки, сякаш да се увери, че е на мястото си, прокашля се няколко пъти, каза „драги приятели, за мен е чест...” И млъкна. Той, който си изкарваше хляба с говорене, факирът на думите, който дори когато нямаше какво да каже не спираше да приказва; той, официалният говорител на всевъзможни формации, фондации и асоциации, преподавателят, медийният експерт, за когото нямаше тема, която да му се опре, сега стоеше с полуотворена уста, от която не излизаше нищо.

Гледаше втренчено лицата отпред и не знаеше какво става с него.

За да излезе някакси от положението, Костадин Свиначков разпери две ръце и опъна широко устни в подобие на усмивка, която трябваше да рече: „вижте, изкуството не се нуждае от приказки, затова нека пийнем”. Хората изглежда схванаха жеста му и взеха да ръкопляскаат. „Браво”, извика някой, а студентите тутакси подеха, „браво”, „браво”. Сетне всички се понесоха към мезенцата на клечка и пълните с червено вино чаши, които търпеливо ги очакваха на постланите с бели покривки сервизни маси. Както можеше да се очаква, муфтаджиите бяха най-отпред.

- Стана много забавно, каза жена му, след като се прибраха.

- Забавно, забавно, но си беше чист провал – отвърна кисело Свиначков. От широката усмивка нямаше и следа. Сега никой не го гледаше и можеше спокойно да си излее мъката и най-вече яда от това, че за първи път искаше да сподели важни неща и не успя. Искаше да обясни на уважаемата аудитория защо тази книга е специална; че е нещо, в което е вложил най-доброто от себе си; че след нея животът му наистина придобива смисъл и не би съжалявал, ако оттук нататък не напише нито ред.

- Е, добре, беше забавен провал – продължаваше да настоява Марина, така се казваше втората му жена, хабилитирана психоложка с мощен задник.

Без да я погледне той се оттегли в кабинета и заключи вратата. Наля си чаша уиски и седна в дълбокия въртящ се черен стол, където през последната година прекарваше по-голямата част от времето, опитвайки се да сътвори разтърсващо четиво. И успя. Ако имаше нещо, което действително смяташе за свое постижение, това беше тази книга.

Започна да се самоуспокоява. Да, вярно, че си забрави речта. Провали се, така да се каже. И какво от това? Че може ли живот без провали? Само истинските глупаци превръщат провалите в драми. А той не беше глупак. Суетен и похотлив, може би. Но не и глупак.

Спомни си онази своя студентка, по която беше хлътнал здравата, и която го накара да я ревнува; дотам, че гастритът му премина в язва, а тя на всичко отгоре се обостри. Капакът беше, когато му каза, че е тъп.

Случи се на една международна конференция на преподаватели по журналистика. Беше уредил да го придружава, една вечер пийна повечко и се вмъкна в хотелската ѝ стая. Хвана я отзад през кръста, стисна я силно и я целуна по шията.

- Доцент Свиначов, ама много сте тъп! – изломоти студентката, кривейки инфантилно устата си, пълна с дъвка.

Реши да обърне всичко на шега, сякаш това е по-скоро задявка от нейна страна, макар и странна. Не му се получи много. Оттогава внимаваше кого взема със себе си на служебна командировка.

И това презиме! Отдавна искаше да го промени, но не можеше да направи нищо, докато баща му беше жив. Скърцаше със зъби и го чакаше да се спомине. Старият беше от стара коза яре – академик Свиначов, бедно селянче от добруджанските села, издрапало с много усърдие до столицата. Светило, на когото и преди, и сега връчваха по едно държавно отличие годишно, за заслуги към науката и родината. На погребението му щеше да има поне три-четири възглавници с ордени и медали.

Спомените за баща му бяха рехави, каквито бяха и срещите им дотук. За отглеждането му се грижеше предимно неговата майка, докато академикът сновеше по въздух и вода и учеше световната общественост на демокрация. Колкото и да е парадоксално, откърменият с марксизъм-ленинизъм академик постепенно се беше развил в експерт по демократични практики. Запазената му марка беше американската демокрация през погледа на нейните най-големи изследователи.

Онова, което запомни от малкото проведени помежду им разговори беше, че трябва да се старее, за да стане и той един ден като него – почитан и обичан. Академикът обаче не казваше истината докрай. Да, хората го почитаха заради типове, с които се обграждаше – до един партийни големци, - но за обич не можеше да става и дума. Напротив, тайно го мразеха и се страхуваха да не го разгневят с някое изпуснато изказване от рода, че е амбициозен бездарник, домогнал се до академична титла с връзки.

Костадин беше достатъчно грамотен за да знае, че човек трябва да си избере някого, на когото да слугува. Имаше пред себе си светлия пример на академика и се стараше да му подражава. Стана доцент и си създаде име на удобен и безконфликтен човек, с когото е лесно и безопасно да се работи. Обкръжението му се състоеше от кариеристи от двата пола, които не можеха да го изненадат с нищо. Затъваше с всеки изминал ден в безсмислената им компания и не беше в състояние да се измъкне.

Кариера, флиртове със студентките, ядене и преяждане, пиене и препиване... – около това основно се въртеше животът му. Иначе минаваше за нежен и всеотдаен съпруг.

- Мило, не знам как щях да се оправя без теб, цяло щастие е, че господ ни събра.

- Аз също, мило – отговаряше жена му с усмивка. И двамата бяха наясно с лицемерието си, но това не им пречеше да продължават да живеят заедно. Тя се досещаше за заиграванията му със студентките, той пък знаеше за алкохолните й маратони, които организираше със своите дружки – преждевременно скапали се от досада и лукс млади жени на богати мъже.

.

Изправи се пред огледалото и дълго се наблюдава попипвайки папионката, сякаш да намери сигурност в копринената ѝ изисканост. Едва ли някой се досещаше за неговата страст към папионките (имаше петдесетина, някои не беше слагал въобще); повечето го отдаваха на суетния му нрав и стремежа да подчертае неслучайния си произход. Истинската причина обаче беше неговата неувереност. Папионката му даваше усещане, че е различен от останалите и в комбинация със саката с едноредово закопчаване, които издължаваха затлъстялата му фигура, той се чувстваше по-малко уязвим.

Понякога му ставаше криво, че е такъв, какъвто е и започваше да се пита защо се е появил на този свят. Да постигне нещо велико? Едва ли. За това се искаше талант, а той не го притежаваше. Това, което притежаваше, се изчерпваше със сръчността да подхвърля засукани фрази и мъдри цитати, които услужливата му памет сервираше навреме.

Извън говоренето се чувстваше неловко; излишен и безполезен. Същевременно запазваше вяра, че в някое от следващите си прераждания талантът, който му липсваше, щеше да се появи и той ще покори света. Значи излизаше, че смисълът на сегашното му съществуване е да се подготви за следващото. Но как да се подготви?

.

Книгата беше автобиографична. Костадин Свиначков разказваше за етапите в досегашното си съществуване и го правеше откровено, доколкото егоцентрик като него можеше да бъде откровен. Започваше със случки от своето детство. Описваше себе си като чувствително, потиснато момченце с гувернантка –

пенсионирана учителка от буржоазна фамилия, която му преподавала френски, и което всяка седмица са водили да се подстриже при бръснаря на баща му. Набързо прекосяваше юношеския период с две драматични влюбвания. Първото - в класната, другарката Петракиева, в резултат на което по време на една училищна екскурзия се напил и искал да скочи от моста на Колю Фичето право в Янтра, която нея година била почти пресъхнала. После другарката Петракиева го целунала нежно по бузата и той не скочил от моста, а малко покъсно двамата си легнали. Второто – в първата си жена, неврастенична цигуларка, която го фасцинирала със способността си да завихря звуците в магични форми, по същия начин завихрила и него, взели се, сетне тя счупила цигулката в главата му и се развели.

Прескачаше войниклъка, защото академикът издействал да го освободят от военна служба (това било най-разумното нещо, което някога е правил), и се пренасяше в студентските години. Тук съществена част заемаше голямата му любов - Лилето. Татко ѝ бил генерал и тя приличала на него - дейна и идейна. Стреляла с пистолет, носила фланелки с образа на Че Гевара и непрекъснато тормозила Костадин да прави лицеви опори. Благодарение на нея поддържал добра форма в онези години. Не се взели, защото междуременно Лилето се запознала със сина на кубински дипломат, далечен роднина на Фидел Кастро, сгодили се и тя заминала да бере тръстика.

И така, за да стигне до терзанията си в днешни дни и намерението да заживее на село, където да уталожил мислите си. Той, роденият софиянец, който до написването на тази книга презирал провинцията! Уточняваше, че селото трябва да е шведско или швейцарско.

.

Отново се погледна в огледалото, прокашля се и започна речта си оттам, откъдето паметта му беше изневерила. Отначало бавно и спокойно разказа за нещата, които е искал да сподели през годините, но не е смеел. Че непрекъснато се е влияел от мнението на останалите, за да им угоди. Така с годините забравил за собствените си нужди като творец и това, което досега са виждали не бил той, а тяхната представа за него.

Постепенно гласът му набра сила.

- Коце, добре ли си? – попита жена му от другата страна, драскайки с маникюр по дъбовата врата на кабинета.

- Добре съм, естествено! Никога не съм бил по-добре – отвърна ѝ троснато, раздразнен че го прекъсват точно на поантата.

Коце, какъв беше този ужасен неин навик да му вика Коце? Така се чувстваше подценен, обезличен, та той е доцент, по дяволите, и всеки момент ще стане професор! Трябва да се съобразява с положението му в обществото!

Впрочем кога ли изобщо се е съобразявала? Кога ли изобщо ѝ е пукало за него? Интересувала ли се е някога от мислите му, които старателно криеше от

външни уши? Титлите и папионките може и да му служеха за прикритие, но под тях се криеше едно неудовлетворено и ранимо същество; човек с крехка психика и още по-крехко самочувствие, което тя така и не пожела да разбере.

Но как хитро се измъкна само! – „изкуството не се нуждае от приказки, затова нека пийнем“. Даже му ръкопляскаха. Замисли се дали да не си смени професията. Напоследък взе да забелязва, че колкото повече приказва, толкова повече изкуфява. От многото приказки загуби представа за стойността на нещата. Кое беше истинско, кое наподобяваше истинското и кое беше абсолютен фалшификат? В средите, в които се движеше, никой не се интересуваше от истината и това се отразяваше зле на моралната му хигиена.

Морална хигиена! Сякаш някой се интересуваше от моралната му хигиена. И все пак това ли е животът, за който мечтаеше? Не, не беше това.

Ако искаше да се развива оттук нататък като спокоен и доволен от себе си човек, трябваше да се изчисти от миналото. От студентките, които все повече го обсебваха с измамната сладост на напращелите си от сокове тела. И да престане да се тъпче като прасе. Беше сравнително млад, а коремът му преливаше над колана като бухнало тесто за козунаци.

Някак мазно му минаваше времето досега. Конформистки. Отвреме навреме уж захапваше някого за нещо си в своите безкрайни публични изяви, но и захапката му беше такава. Мазна. Съглашателска. Изглеждаше че се бунтува срещу неправдата, но внимаваше всичко да е в рамките на позволеното. Да не прекалява. Да не забравя кой му осигурява научните титли, мястото в катедрата, командировките по Европа, изявите в медиите, изобщо... да помни кой дава папото. И той помнеше.

Когато убиха Анна Политковска му се щеше да каже нещо много силно в нейна памет, да възненавиди убийците – извършителите и поръчителите; да заклейми системата, която ги е създала, като тръгне от Кремъл и стигне до площад „Народно събрание“. В крайна сметка се получи едно вяло, половинчато и усукано слово, което едвам измънка под носа си пред насъбралите се на опелото. Впрочем половината бяха бивши и настоящи куки; от породата на онези, които ликвидираха журналистката. Усещаше погледите им като пирони в главата си и мънкането му ставаше все по-неразбираемо.

Яд го беше на себе си, че е такъв пудел, който копнее да е немска овчарка. Ама не. Затова го канеха навсякъде, защото знаеха, че куче, което лае, не хапе, но пък създава суматоха, а суматоката симулира дейност. Това им трябваше на тия, които го канеха – симулация на дейност! Симулация беше и думата, която определяше най-точно живота му дотук. Като доцентурата, фондациите, комисиите и втория брак, който подозрително напомняше първия.

Това искаше да им каже тази вечер. Че отказва да бъде повече симулант и пудел. Че е решил да постави под съмнение основите, на които се е крепял досега. Папионките включително. Отдавна е подозирал, че му се подиграват зад гърба заради тях, но сърце не му е давало да ги махне. Та нали по тях са го разпознавали отдалеч. И не са ли били тъкмо папионките едно от основанията

Владо Трифонов, ПАПИОНКА НА ТОЧКИ (разказ)
04.11.2010 г., ИРИОН®

за самочувствие? Но това неговото е било по-скоро идея за самочувствие и в никакъв случай усещане, че владее живота си. Затова ще ги разкара. И тия едноредни сака, с които така и не успял да свикне. Тях също ще разкара.

„Отказвам да бъда повече симулант и пудел!” – извика силно и запокити папионката на точки в кошчето до бюрото.

- Коце, бе, да не ти е зле нещо? – задраска отново по вратата жена му. Отвътре се чу страховит лай, от който ѝ се подкосиха краката.

Лая през цялата нощ. На сутринта го отведоха.

Разказът е включен в сборника „Еднокраки ангели”. Повече за това виж на:
<http://www.bukvite.bg/poem.php?docid=81880>